

Unga läsambassadörer

Den här metodboken är till er som är nyfikna på hur ungdomar kan vara delaktiga i arbetet med att nå fler barn och unga med läsning, böcker och läslust. I första hand riktar den sig till folkbibliotek, men arbetssättet med unga läsambassadörer kan också passa för andra verksamheter som möter ungdomar i sitt arbete och tycker att läsfrämjande är en viktig angelägenhet. Metodboken innehåller konkreta tips på hur ni kan starta upp ett arbete med unga läsambassadörer, tankar om samverkan samt några nedslag i verksamheter.

Att arbeta med ungdomar som läsfrämjare är roligt och lärorikt. Det är en flexibel metod som går att anpassa och använda efter förutsättningar och behov. Det finns flera exempel runtom i landet på verksamheter som anställer ungdomar för att inspirera till läsning, sprida läslust och vara läsande förebilder. Arbetssätten kan variera men grunden är densamma – unga förebilder som sprider läsglädje!

Genom att anställa ungdomar som läsambassadörer får barn möjlighet att möta förebilder, böcker och läsning på nya platser och i nya sammanhang. Läsningsens sociala potential lyfts och tar plats som en fritidsaktivitet bredvid andra aktiviteter.

Läs, inspireras och fundera över hur just er verksamhet skulle kunna låta ungdomar vara med och utveckla ert läsfrämjande arbete.

A solid red circle containing white text.

Min resa
som ung
läsambassadör

Att väcka nyfikenhet och drömmar

När jag arbetade som ung läsambassadör hade jag förmånen att läsa med barn och inspirera dem att upptäcka böckernas värld. Att läsa för barnen var en av de mest givande upplevelserna jag har haft. Jag strävade alltid efter att göra läsningen intressant och engagerande. Genom att ställa frågor om berättelsen kunde jag se om de hade förstått vad vi just läst, vilket också höll deras koncentration vid liv. Jag minns en gång då vi läste en bok om djur och barnen blev så nyfikna att de började ställa frågor om djurens livsmiljöer och beteenden.

För att göra läsningen mer intressant, lät jag dem rita samtidigt som jag läste. Detta aktiverade alla deras sinnen och gjorde att de kunde uttrycka sina tankar och känslor på olika sätt. Jag såg hur deras kreativa sidor blommade ut och det var tydligt att de hade roligt. Det var som att vi tillsammans skapade en värld där allt var möjligt, där böckerna blev en del av deras egen verklighet.

Roller som läsande förebild

När jag läste för barnen kunde de ibland fråga vad ord betydde. Det gjorde mig glad, för det visade att de var intresserade och ville lära sig mer. Att hjälpa dem att bredda sitt ordförråd var en viktig del av min roll och det kändes meningsfullt att bidra till deras språkutveckling. Jag tror att jag som ung tjej är en förebild därför att jag kunde visa dem att kunskap och nyfikenhet är viktiga delar av livet. När vi pratade om deras drömmar och framtidsvisioner, fick jag möjlighet att dela mina egna drömmar med dem. Jag ville att de skulle veta att de också kan nå sina mål, oavsett hur stora de verkar.

Det gjorde mig verkligen glad att veta att jag kunde göra skillnad, särskilt med tanke på att många av dessa barn kanske inte får den hjälpen hemma som andra barn får. Genom att läsa för dem och engagera dem i samtal kunde jag bidra till deras utveckling och självförtroende. Jag såg hur de växte och blev mer självsäkra i sina förmågor och det var en fantastisk känsla.

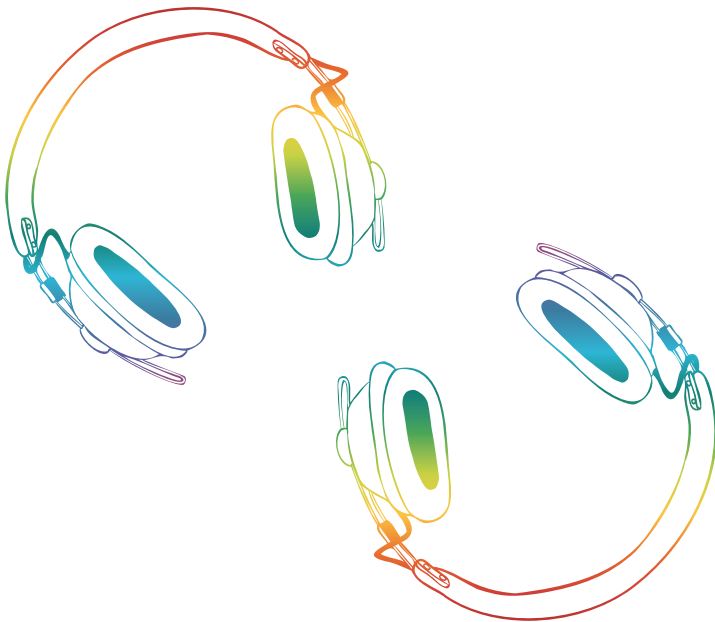
Hafsa Isse Hassan, ung läsambassadör

Vad är en ung läsambassadör?

»I ett samhälle där barn och unga läser allt mindre behövs det krafter som förstår att läsning kan förändra liv och ge en bättre framtid. Och som dessutom vet att läsning är en upplevelse som påverkar dig som person, vidgar dina vyer, gör världen större. Som läsambassadör behöver vi dig som kan vara den kraften och inspirera fler till läsning.« Citatet kommer från Kulturrådet då de annonserade efter en nationell läsambassadör för åren 2024–2026, den sjunde i ordningen.

En ung läsambassadör kan vara en kraft som inspirerar fler till läsning. Genom att anställa ungdomar som läsambassadörer bidrar man till att sprida Kulturrådets intentioner med läsambassadörens uppdrag och kan nå bredare, djupare och längre. För barn och unga är det särskilt viktigt att ha förebilder som de kan relatera till och identifiera sig med. Det kan bidra till att skapa en positiv läskultur och uppmuntra fler barn och unga att läsa. En ung läsambassadör är en läsande förebild.

Unga läsambassadörer på sommarlovet

Ungdomar kan planera, utveckla och genomföra läsfrämjande aktiviteter för sommarlovslediga barn. Gärna utomhus på platser där barn befinner sig – i lekparker, på fotbollsplaner eller badstränder och i samverkan med andra verksamheter.

Unga läsambassadörer som verksamhetsutvecklare

Ungdomar kan vara delaktiga i att utveckla biblioteksverksamheten för barn och unga genom intervjuer, studiebesök och fokusgrupper.

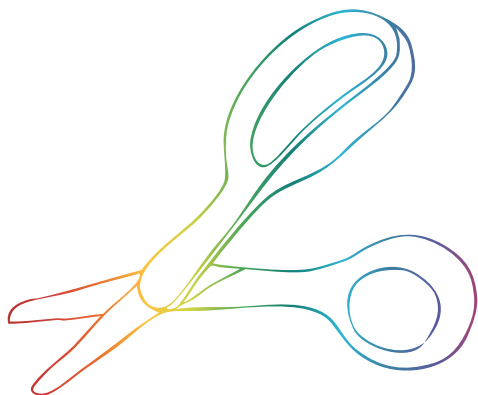
Unga läsambassadörer som arrangörer

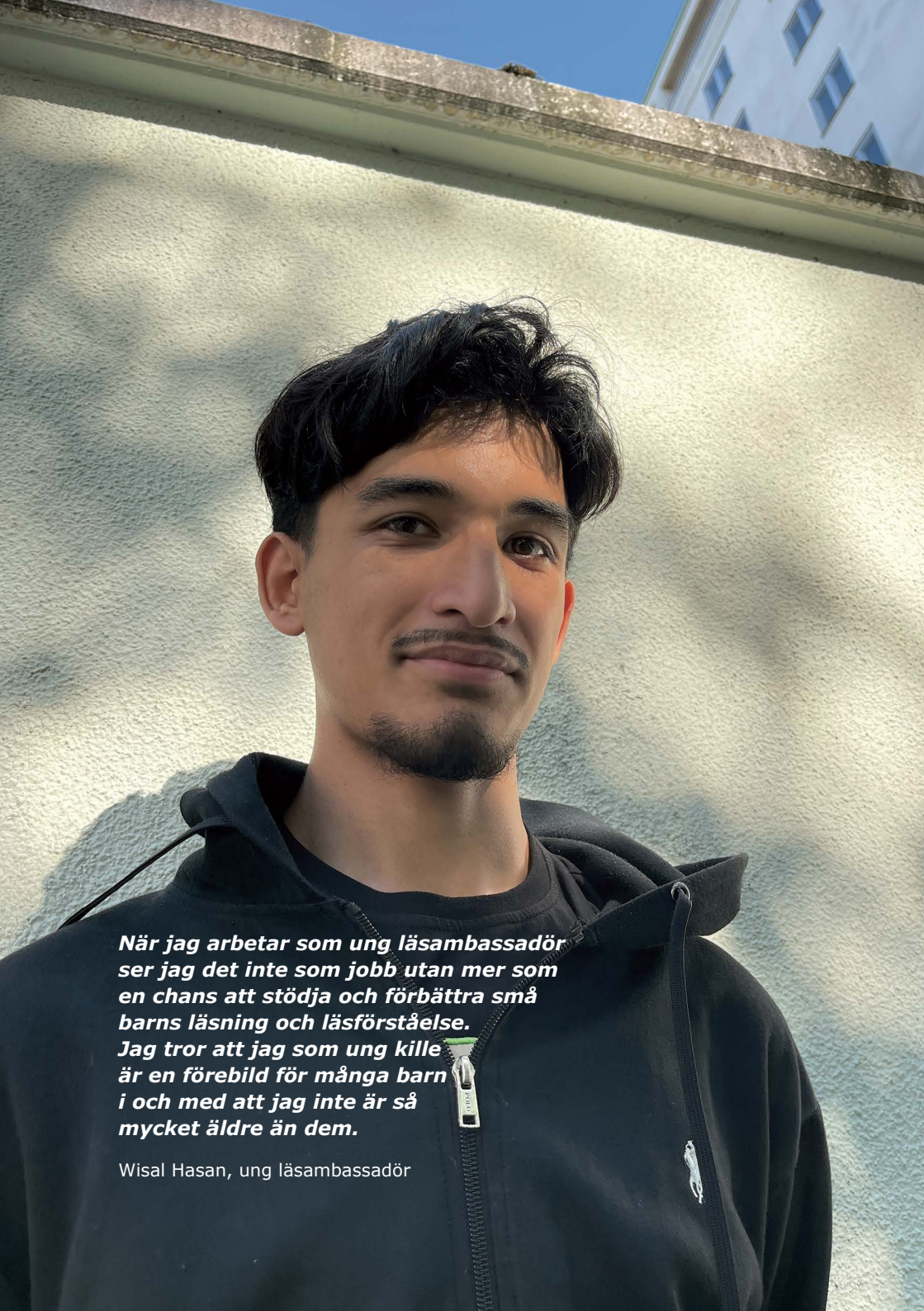
Låt ungdomar planera och genomföra storslagna evenemang för och med barn. Det kan vara läsfester, bokfestivaler eller uppträdanden.

Unga läsambassadörer arrangerar bokklubb

Ungdomar som jobbar extra under terminerna kan hålla i återkommande klubbverksamhet för barn. Till exempel bok- eller läsklubb, skapande och skrivande.

Kontakta verksamheter i er kommun som arrangerar ferie- och extrajobb till ungdomar och undersök möjligheterna att anställa till er arbetsplats. Fundera på hur just ni vill arbeta med ungdomar i er verksamhet, vad som passar er och era verksamhetsmål. Tänk på att det behövs ett tydligt handledarskap under arbetets gång. Exempelvis en bibliotekarie som ger vägledning, stöd och feedback samt förtroende att utvecklas som ung läsambassadör.

När jag arbetar som ung läsambassadör ser jag det inte som jobb utan mer som en chans att stödja och förbättra små barns läsning och läsförståelse. Jag tror att jag som ung kille är en förebild för många barn i och med att jag inte är så mycket äldre än dem.

Wisal Hasan, ung läsambassadör

Samverka för att stärka unga läsare

Barns och ungas läsning är en angelägenhet för hela samhället. Medvetenheten kring läs- och språkutvecklingens betydelse för det enskilda barnet och samhället i stort har ökat. Fler aktörer behöver bidra för att vända den nedåtgående lästrenden bland barn och unga.

Att samverka i arbetet med unga läsambassadörer ger många fördelar, inte minst för att nå ut brett, dela på resurser och arbete samt stärka den lokala gemenskapen. Samverkan är inte bara roligt och lärorikt, det är också inspirerande att få syn på fler arbets- och förhållningssätt.

Lokala verksamheter som föreningar, fritidsgårdar och andra mötesplatser har insikter om målgruppen utifrån sina erfarenheter och kan nå andra än de ni möter på biblioteket. Vilka aktörer och verksamheter finns i ert närområde som kan vara intresserade av att samverka kring barns och ungas läsning? Tänk utanför ramarna, det kan finnas oväntade samverkansparter som vill vara med och bidra utifrån sina förutsättningar och förmågor – lokala företag, samfund, bostadsbolag eller idrottsföreningar.

Tips!

»Utveckla lustfylld samverkan mellan bibliotek och civilsamhälle.«
Kurs på
Digiteket.se

Genom samverkan kan vi ta tillvara olika perspektiv, idéer, kunskaper, erfarenheter och kompetenser. När vi krockar arm blir resultatet så mycket mer än vad vi kan åstadkomma på egen hand.

Randi Myhre, Biblioteksvännerna i Biskopsgården om samverkan kring unga läsambassadörer i Biskopsgården, Göteborg.

Ungdomar som läsande förebilder på bibliotek

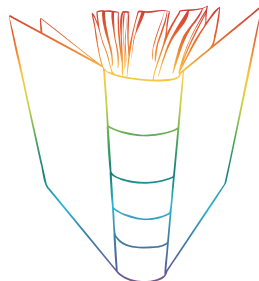
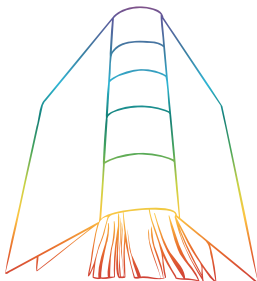

Vi har sedan flera år tillbaka engagerat gymnasieungdomar, både på Biskopsgårdens och Friskvåderstorgets bibliotek. Genom en kommunal verksamhet som arrangerar extrajobb till ungdomar i stadsdelen har vi fått in lokala ungdomar och kunnat ta tillvara på deras kompetenser. I takt med att biblioteket fått nya biblioteksrutiner och system har även ungdomarnas arbetsuppgifter kommit att förändras. Till en början jobbade de med lite enklare biblioteksrelaterade uppgifter, som att plocka reserverade böcker, hjälpa besökare med utskrifter och ibland även bokuppsättning. Läsfrämjande arbete som till exempel högläsning och sagostunder har tillkommit på senare år.

Dessa ungdomar är viktiga läsande förebilder och arbetar relationsskapande för att motivera barn och unga till läsning. Det är viktigt med tid och variation i läsning, egna val samt möjlighet att samtala om det man läst. Vi har arbetat med olika processer under årens gång där både yngre barn har läst för ungdomarna och tvärtom. Barnens delaktighet är alltid ett viktigt element oavsett hur vi arbetar.

Tack vare det här arbetssättet har vi också hittat fantastiska timvikarier som fått ett intresse för biblioteksarbetet under sin tid som extrajobbande unga medarbetare. Vi tror att det här samt liknande satsningar bidrar till att bredda våra kompetenser, inspirera ungdomar till vidare studier inom vårt yrkesområde samt att vi kan rekrytera mer utifrån invånarnas behov.

Olivera Djudja, Enhetschef Biskopsgårdens, Friskvåderstorgets och Torslanda bibliotek, Göteborg

Aktiviteter

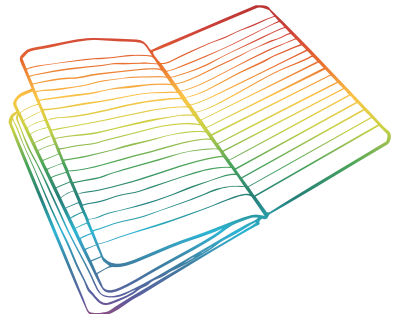
– delaktighet och erfarenhet

Det behöver finnas en tydlighet i arbetsbeskrivningen så ungdomarna vet vad som förväntas av dem när de ska börja arbeta som läsambassadörer. Utgå från er verksamhet och de läsfrämjande aktiviteter ni har positiva erfarenheter av. Utifrån denna grund kan ni sen utveckla arbetet och ta in ungdomarnas erfarenheter och idéer om vad de vill göra. Efterhand kommer ungdomarna lära känna varandra, barnen och uppdraget alltmer och kan därmed ta fram och utveckla läsfrämjande aktiviteter allt eftersom.

När man har jobbat ett tag med att komma på läsfrämjande aktiviteter så känner jag att man lätt landar i ett tänk som är lite samma samma hela tiden. Det blir svårt att komma på något som är helt nytt. Ungdomarna kom in med helt nya ögon och andra kompetenser. De kom på så otroligt mycket roliga, kreativa och läs- och skrivfrämjande lekar och övningar för barnen som de själva skapade material till. Det var verkligen inspirerande och jag tror att vi på biblioteken behöver få in lite nya ögon ibland.

Linnéa Siitari, ungdomsbibliotekarie Kulturhuset Bergsjön, Göteborg, berättar om Unga läsambassadörer i Bergsjön sommaren 2023

Så skapar vi läsande förebilder tillsammans

Innan ungdomarna ska ut och läsfrämja behöver ni gå igenom vad som ska göras, hur och varför. Ungdomarna ska sättas in i insatsens relevans och få en grund i vad ett läsfrämjande arbete innebär. Introduktionen är en viktig del i arbetet med att skapa samsyn och gemenskap kring uppdraget, varför vi gör det vi gör. Avsätt tid för att sätta in ungdomarna i arbetet som läsambassadörer, berätta om arbetet och vad ni önskar uppnå.

Introduktionen ska inte bara vara ett tillfälle där ni förmedlar information om arbetsuppgifter, biblioteksverksamhet och läsningens betydelse. Ungdomarna bör även vara delaktiga i verksamhetsplaneringen och bidra med sina kunskaper och erfarenheter. Ta vara på deras kompetenser – vad har de för läserfarenheter, språkkunskaper och intressen och hur kan det omsättas i det praktiska arbetet? Ungdomarna är den viktigaste delen i arbetet. Det är de som ska möta barn och läsa, berätta och skapa tillsammans. Och vara läsande förebilder!

Teman och workshops

Utforma introduktionen utifrån er verksamhet och hur ni vill arbeta med unga läsambassadörer. Varva information med workshops och övningar och gör det till ett tillfälle där ungdomarna får dela med sig av sina tankar om vad de önskar göra som läsambassadörer. Här är några tips på innehåll.

Teman

Läsningens betydelse – om högläsning, språkutveckling, skolresultat och ett livslångt lärande.

Roll och ansvar som läsambassadör – om att vara en läsande förebild, att respektera och inkludera barns olika bakgrunder, förutsättningar och behov.

Praktiska verktyg och metoder – om högläsningstekniker, bokval och aktiviteter.

Mångfald och inkludering – om flerspråkighet, funktionsvariationer och normer.

Motivation och läslust – om det vidgade textperspektivet och hur man motiverar barn.

Workshops

Boksamtal – en interaktiv bokcirkel där ungdomarna läser och pratar om en gemensam bok, gärna en bilderbok.

Min läsning – samtal kring läsupplevelser, ens förhållande till läsning och dess betydelse.

Skapa läsfrämjande aktiviteter – brainstorming och planering utifrån egna intressen och erfarenheter.

Planera en sagostund – om högläsning och dramatisering för att göra läsningen mer levande.

Min resa
som ung
läsambassadör

Från lek till läshörna

Som läsambassadör i Biskopsgården har jag fått lära mig många nya saker och särskilt hur det är att läsa för barn. Jag hade jobbat med barn innan, men just att läsa för barn istället för att göra idrottsaktiviteter eller lekar var nytt för mig. Det jag märkte direkt var att barnen var mer sugna på att leka än att läsa, så det blev lite av en utmaning att få dem att sitta bredvid mig och läsa eller bli lästa för. Man fick komma med kreativa idéer för att de skulle bli intresserade, exempelvis att välja böcker som intresserar barnet eller att vi byggde upp ett lästält som blev som en läshörna för barnen, vilket uppskattades.

Interaktiv läsning

Barnen gillade även olika metoder av läsning, vissa gillade till exempel att bli lästa för medan andra ville läsa själva. Om barnen verkade ointresserade av själva texten hittade jag ibland på egna berättelser eller ställde helt enkelt några frågor om bilderna. Trots att barnen inte läste fick de ändå öva på att förklara och analysera bilderna. Jag kommer speciellt ihåg en gång när jag läste en bok för en pojke som handlade om frukter och istället för att läsa texten frågade jag pojken om han visste vad alla frukterna hette. Det slutade med att han lärde sig ordet »kiwi«, vilket var kul att se. Jag hade lärt honom vad en frukt hette!

Jag tror att jag som ungdom gör att barnen blir mer lockade till att läsa, eftersom jag av egna erfarenheter vet hur yngre barn ser upp till en. Det känns även som att barnen blir mer intresserade av att läsa om det är en ungdom som läser för dem än någon som är äldre. Överlag tror jag att det är bra för ungdomar att kunna läsa inför barn och att kunna förstå dem. Jag tror också att det är bra att man som ungdom kan vara med att inspirera barnen som trots allt är vår framtid.

Arbetet som ung läsambassadör har varit mycket roligt och givande, nu förstår jag hur barn tänker och vad som intresserar dem!

Anton Friberg, ung läsambassadör

Vi tänker mycket på vad barnen har gillat innan. Högläsning brukar alltid fungera och det börjar vi med. Vi väljer två, tre böcker, tar fram en massa kuddar och sitter tillsammans och lyssnar. Vi kan även ha tema på träffarna, en gång hade vi tema sport. Då tog vi fram böcker om sport, högläste dem och pratade och ställde frågor om det vi hade läst. När vi är klara med högläsningen kan vi fortsätta med att kanske göra bokmärken eller skapa egna bokomslag. Vi försöker hålla allt vi gör kring böcker och läsning.

Shana Sulaiman, ung läsambassadör, berättar om vad de gör på Läsklubben

Bokstavsärtpåsar
Läsdagobok
Bildpromenader
Rita serier
Collage
Djurtema
Bokstavs jakt
Rövarspråket
Frågesport
Memory
Bokomslag
Cut-up poetry
Teckenspråk
Läsbingo
Berätta
Stafettläsning
Tipspromenad
Fanfiction
Bokmonster
Lyssna och skapa
Quiz
Charader
Växelläsning
Blackout poetry
AI-poesi
Stafettberättelser
Skapa bokkaraktärer
Chiffer
Bokattack
Hopprepselfabet
Skriva
Skriv hej på alla språk

Bokklubb
Rymdtema
Bokgömma
Bokjakt
Skapa egna böcker
Skriva brev

Tips!

Fler aktiviteter
finns på

barnensbibliotek.se

Kom igång!

Checklista

- Vilka vill vara med?** Inventera ert närområde och gå samman med fler verksamheter. Ju fler ni är i arbetet desto större är möjligheterna att göra mer och få en större spridning.
- Var hittar vi ungdomarna?** Besök kommunens officiella webbplats för att få kontakt med verksamheter som arrangerar ferie- och extrajobb för ungdomar.
- Var ska vi vara?** Nå fler genom att arbeta uppsökande. Ta en tur i närområdet och identifiera platser som passar bra för läsfrämjande aktiviteter och där barn passerar eller befinner sig. Finns det andra platser än biblioteket att bedriva inomhusverksamhet på?
- Hur når vi ut?** Gör en plan för hur ni ska nå ut med informationen, ta hjälp av andra för att nå målgruppen. Kan bostadsbolagen sprida information till sina hyresgäster, var finns det anslagstavlor och kan skolan skriva om insatsen i sina veckobrev?
- Hur syns vi?** Det behöver synas varifrån ni kommer och vad ni gör, till exempel genom kläder, ryggsäckar eller pins. Då blir det lättare för barnen att känna igen er från dag till dag. En välkänd avsändare skapar förtroende.
- Vad ska vi göra och vad behöver vi?** Förbered ett antal läsfrämjande aktiviteter och skaffa material till dessa. Men lämna utrymme för ungdomarna att själva utforma och skapa egna aktiviteter samt lyssna in barnen och det de vill göra.
- Hur går det?** Följ processen och se vilken riktning den tar, ha löpande utvärderingar och stäm av med ungdomarna. Lyssna in deras upplevelser, iakttagelser och tankar om utveckling. Vad funkar bra, mindre bra och varför? Våga testa nytt och ändra. Var inte rädda för att göra fel, det kan vara värdefulla insikter för verksamheten.

Lycka till!

2024 Unga läsambassadörer. För mer information samt tillgänglig version av metodboken »Unga läsambassadörer« se vregion.se/kulturforvaltningen.

Text och redaktörskap: Malin Carlsson

Samtliga illustrationer, grafisk form och layout: Gabriella Kalmar

Fotografier:

Shana Sulaiman och Wisal Hasan, foto Sandra Fogel

Skapande, foto Malin Carlsson

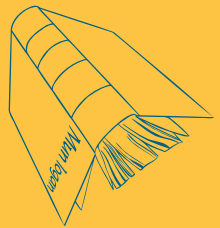
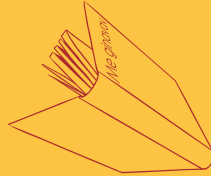
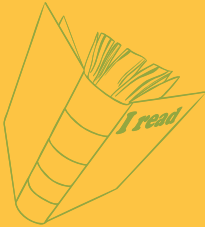
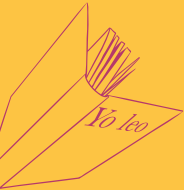
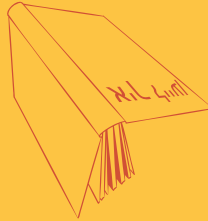
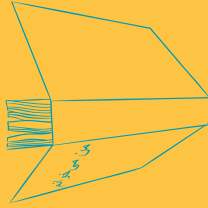
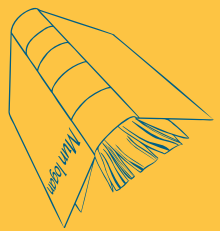
Randi Myhre, foto Fredrik Stenberg

Olivera Djudja, foto privat

Linnéa Siitari, foto Stéphanie Strnad

Läsning utomhus, foto Bodil Alvarsdotter

Tryck: ByWind 2024

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

